

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Nekaj o „rudečej bolezni“ prešičev.

V nekaterih krajih na Kranjskem mori prešiče „rudeča bolezen“ in prizadeva v bogim kmetom veliko škode. Da bi vsaj nekaterim revežem pomagal, ponudim tu iz lastne skušnje pripomoček zoper to morilko.

Prvo in najpotrebniše je, da je svinjak postavljen toliko na prostem kraju, da je v zatišji samo pred mrzlimi vetrovi, pred severjem in burjo. Ta žival, dasiravno je nečedna, potrebuje vendar snažnosti in za dihanje čistega zraka.

Pa večidel je pod svinjakom vse mokro in še okolj svinjaka vse krog in krog smrdi, v svinjaku pa naj bolj; to ne sme biti.

Pod svinjakom morajo biti kamnitne plošče, in sicer mora biti tako narejen tak tlak iz kamnitnih plošč, da visi od vsih treh strani proti sredi in ob enem tudi proti četrti strani, kjer so korita za prešiče, in sicer zato, da se vsa scalnica

(scalina) prešičev iz pod svinjaka hitro in čisto odteka v gnojišče, katero pa ne sme biti blizu svinjaka.

Ako ni mogoče komu plošč dobiti, si mora pa na drugi način pomagati, da preskrbi svoje ščetinarje s snažnostjo in s čistim zrakom.

Kupi toliko opeke za tlak (flajštercegel), da zamoreš pod vsem svinjakom narediti tak tlak, kakoršen je bil iz kamnitnih plošč ravnokar navetovan. Prav močno razgrej ali še celo razbeli to opeko in potem jo obleci s katranom (črna smola za barke, s katero kovači razbeljeno železo pomažejo in oblečejo). Maži vso opeko od vsih 6 strani; dobro namazana opeka, v katero je katran zlezal, ti dobro nadomestuje kamnite plošče, zato ker katran brani, da se opeka ne more vode napiti in potem po zimi ne zmrzne.

Ako ne dobiš take opeke, kuhaj nekoliko katrana z oljem (lanenim ali ogrščnim [ripsoljem]) primešaj dosti peska in naredi si iz te zmesi sam plošč za tlak, ali pa nabij to zmes tako pod svinjakom, da bodo tla takó visela, kakor je bilo že naznanjeno.

Podlistek.

Na pokopališču v Krškem.

Vernih duš dan je. Podam se na pokopališče. Spominjam se ranjkah, ki tu počivajo. Veliko dobrih znancev in prijateljev je že tu. Sorodnika vendar mi ta zemlja še ne krije, kakor drugim mojim someščanom in sovrstnikom, katere danes tako zelo milujem, ko so prihiteli semkaj, da bi grobe svojih dragih pokojnikov okrasili, lučice na njih prižgali in tiho Bogu svoje bolečine o njih izgubi potolažili. A glej, iščejo ti groba, iščejo njega spomenik, a ga ne najdejo. Naše pokopališče je zdaj zelo razdrto, groblje v pravem pomenu besede. Mrtvi, rekel bi, nimajo pokoja več. Kakor je pač na svetu že, slabše se mora dobremu, dobro boljšemu umikati. Temu pravilu mora se tudi naše pokopališče udati.

Na njem stoji cerkva sv. Florijana; zob časa jo je oglodal in od starosti leze v zemljo.

Bila je morebiti, vsaj njen sprednji del, presbiterij, sezidana že v 13. stoletji, stara je morebiti tonko let že, kolikor časa vlada slavni Habsburški rod. Ima v svojem polomljenem stolpku ubit zvonček, ki je vabil morebiti že pred 500 leti k maši na „starem gradu“, v kapeli, v kateri so kaplani nekdanjih celjskih grofov maševali.

Sv. Florijan je pač, ki je že toliko let dobro čuval ne preveč ognjevarno Krško mestece, zelo zdihoval po čednejšem bivališči in boljši strehi. A kdo se ga bode usmilil, ko se je že celo govorilo, da hočejo še mrtvece vzeti in to pokopališče kamo daleč, vendar lepo skrito in od hiš še dokaj oddaljeno, prestaviti še celo v drugo faro, ko ni pripravnega zemljišča v domači fari („fari“ pravim, kajti krški vikarijat ima že dotacijo (plačo) za fajmoštra, farovž tudi že — zato je že zadnji čas, da nam dajó, kar nam gre)! Sv. Florijan je dobil novo cerkev — menda bode tudi njemu posvečena. Kaj pa, ne gre žaliti dobrega varuha krškega mesta! Delala se je že več mescev na

Tudi kupi železnega vitrijola (zelenkast je in ni strupen, višnjevi vitrijol pa je narejen iz bakra [kotlovine] in je strupen, pa tudi veliko dražji je kakor iz železa narejeni vitrijol); za jedno žlico železnega vitrijola raztopi v litru gorke vode in vsaki teden po enkrat ali dvakrat z metlo odrgni to vitrijolasto vodo v tlak pod svinjakom, da ga dobro očediš. Ta voda vzame vse gnjile drobce in ves smrad izpod svinjaka.

Drugo kar je treba pri svinjaki, da bodo zdrava stanovališča za ščetinarje, je to, da mora biti svinjak toliko vzdignjen od tál, da prešiči stojijo notri vsaj poldrugi čevelj (dober komolec) nad tlami. Toliko prostora pa mora biti zato, da zamore sapa ta prostor pod svinjakom preprihati, tla osušati, in s tem ves smrad odprihati.

Tretje je, da skrbi za to, da se bo scalnica iz svinjaka hitro odtekala. Zato naj bodo tla v svinjaku narejena iz okroglih debelih kolov, kar je na Gorenjskem sploh v navadi, ne pa da bi bilo iz na štiri vogle obtesanih hlodov (porezancev). Ako hočeš te okrogle kole bolj trpežne narediti, obleci jih s katranom.

Ako imaš svinjak tak, ti zlepa ne bo zbolel noben prašič za „rudečo boleznijo“, dokler je v takem svinjaku. Toda redno ga ne moreš zaprtega imeti; kadar ga boš pa izpustil iz svinjaka, bo ril najraje po gnoji na gnojišču in takrat se bo morebiti okužil s kakšnim drobcem „rudeče boleznijo“, ker se ti drobci, kakor učeni sumijo najbolj mokrega gnoja prijemljejo, v gujilobi plodijo. Zato bi bilo tudi vstreženo, ko bi z vodo iz železnega vitrijola pripravljeno vsaki dan gnoj škropil.

krškem pokopališču nova hiša božja, delala urno, da so jo pred zimo spravili pod začasno streho. Zato je skoro vse razdrto na tem „mirodvoru“, kjer letos ni bilo „miru“. Največ grobov je zasutih, več grobov premeščenih, gotovo pa dokaj spominkov prestavljenih. Kljub temu te pokopališče mika. V stari cerkvi ogleduješ starinsko njeno opravo, zanima te zlasti stara podoba, predstavljajoča sv. Florijana, ki poliva iz velikega škafa krško mesto, obdano še z zidom, kakoršno je bilo pred 100 leti. Zunaj cerkve prebiraš napise na grobnih spominkih. Dolga vrsta pokojnih meščanov in meščank, uradnikov, odvetnikov, notarjev je brati na več ali manj lepih, na slabše ali boljše ohranjenih spominkih. Med njimi se ti svetijo tudi imena rodoljubov. (Irkič, notar, deželni poslanec, dr. Bratkovič, dr. Koceli, odvetnika). Brez spominka ti počivajo tu kosti, ki so okrog in okrog zemlje potovale. Bile so last Vinka Vidmarja, meščanskega učitelja, ki je bil kot mornarski podčastnik potoval z ladijo nadvojvoda Fri-

Ako tedaj tvojega prešiča vendar le „rudeča bolezen“ napade, odloči ga hitro od njegovih tovarišev. Vmivaj ga z vodo, katera je bila dobro z jesihom (kisom, očetom, vriskom) okisana, vsako uro. Piti mu daj kisle siratke, da bo blato mehko od njega šlo. Siratko kisló narediš, ako kisló (strjeno) mleko premeteš, v loncu pri ognju zavreš, potem odmakneš lonec od ognja. Pusti ga v miru stati, da se vstoji, sir ti pade na dno, zelenkasta voda stoji vrh sira, ta voda je kislá siratka.

Potem vzemi smodnika (strelnega praha, purfla) kake tri žličice za kavo, vmeti ga z lanenim oljem, da se sprime kakor nekako mazilo (žavba), prilivaj po malem med metenjem svežega mleka, to je mleka „spod krave“, da bo precej redka pijača, in daj prešiču spiti, ali mu ga vlij previdno, da ga ne zadušiš. Namesto mu to vlivati, poskusi prej prešiča v to pripraviti, da bo sam kaj vzel in pocmokal, postavim, ponudi mu skvasenega testa, ali odrezlaj belega kruha, ki si ga z medom pomazal. Če prešič eno ali drugo vzame, boš ložej mleko z smodnikom nastavljeno v prešiča spravil. Ne samo pri „rudeči boleznijo“, tudi pri pljučnem vnetju prešičev je smodnik z nekoliko lanenega olja v svežem mleku eden najboljših pripomočkov, eno najboljših zdravil.

Ako pa nobeno teh zdravil boleznijo ne obrne na boljše, daj mu homeopatičnih zdravil; in sicer:

Če je prešič ves mrzel, t. j. če ima glavo mrzlo, rivec mrzel, ušesa mrzla, parklice mrzle, in je samo na psih, kjer je srce, še gorak ali še vroč čutiti, mu daj veratrum v šesti stanjšavi (potenci) in vsake četrte ure po pet zrn, tako dolgo, da se prešič ogreje, kar se večidel zgodi

derik l. 1874—76 okrog sveta. Zanimal te pa bode najbolj grob moža, čegar ime je tako tesno zvezano z imenom Krškega mesta. — Martin Hočevan (* 1810 v Podlogu pri Vel. Lašičah, † v Krškem l. 1886) ima lepo rakvo, a dobi baje še lepšo.

Ker njegove kosti tu počivajo, olepšala bode blaga gospa vdova in razširila celo pokopališče. Da cerkev tudi ona zida ni treba praviti, saj baš ona in skoro edino le ona največja cerkvena prijateljica v Krškem. Krško uživa torej dobrote zavoljo Hočevanarja še po smrti njegovi. Umril je mož sicer v dokaj visoki starosti, a škoda, da mu mili Bog ni podaljšal življenja in čvrstosti še za par desetletij. Z novimi stavbami je bil mož ozaljšal mesto že precej, a bil bi gotovo to še nadaljeval. Blago srce njegovo bi se bilo sprjaznilo tudi z nazori sedajnega časa. V svojem blagotvornem življenju je on takrat občeval sicer z omikanimi ljudmi, a ti so bili nemško govoreči in nemško misleči. Zdaj bi bil prišel v dotiko

v eni ali poldrugi uri ali v dveh urah, kadar se ogreje prešič, potem dajaj po pet zrn samo vsak uro.

Ako v dveh urah ni še nič gorkote, poskusi še arsenik tudi v šesti stanjšavi (potenci). Ako to ne pomaga v dveh urah, poskusi veratrum v trideseti decimalni stanjšavi, katera je velikokrat bolje in hitreje delala, in pomagala, kakor šesta stanjšava, in ako ni boljše v eni uri poskusi še arsenik v trideseti decimalni stanjšavi, katera je tudi že bolje delala in pomagala, kakor šesta stanjšava. — Ako bi tvojega prešiča koze (prešičje koze) napadle, nimaš boljšega zdravila kakor je homeopatični veratrum od 6. do 30. stanjšave. Dobé se pa te homeopatične zdravila v Ljubljani pri gosp. Piccoli v njegovi apoteki (lekarni) „pri angelu“; v Rudolfovem pa pri gosp. Simeonu plem. Sladoviču.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Na Kranjskem je delovanje deželnega zbora kaj vspešno. Naši poslanci se krepko potegujejo za vse koristi naše dežele, kolikor je namreč v njih moči. Zahtevali so, da bi se več oziralo na rabo slovenskega jezika v uradih in šolah, zlasti na ljubljanskem učiteljski in na ondotni realki. Sklenili so visoko vlado zaprositi, da bi se gimnazija v Kranji zopet odprla in sicer razširila tako, da bi imela vseh 8 razredov. Posvetovali so se naši poslanci o izboljšanju učiteljskih plač na ta način, da bi se starejšim plače poveksale, mlajšim pa nekaj znižale, tako, da bi dežela ne dobila novih bremen. Za osušenje ljubljanskega barja se bode dovolilo 40.000, za kamniško želez-

tudi z omikano gospodo, toda slovensko govorečo in slovensko mislečo. Prejšnji svet se je namreč preselil ž njimi vred ali k sv. Florijanu, ali h kakošnemu drugemu svetniku na drugem mestu ali na drugem pokopališču. Sedanji svet bi bil drugemu ranjkemu odprl za vse dobro vneto srce, ki bi bilo spoznalo, da je tudi naš dolenski in slovenski jezik lep, zlasti če se še po šolah tako lika, kakor nemški, če se glešta tudi v omikani družbi, in ne samo v hiši beračev, ampak tudi v hiši bogatinov. Blaga dolenska duša je bil vendar le naš Martine, če tudi nas Slovencev ni umel. Počivati je hotel v mestu, kjer je preživel dobrih 40 let, kjer je obogatel in kjer je največ dobrot delil.

Kakor je bil skromen v življenju, tako je ostal tudi v smrti; zadovoljen je bil prej z revnim dolenskim mestom, zadovoljen je zdaj z njegovim pokopališčem. Mi pa, ki uživamo njegove dobrote, ohranili smo mu hvaležno srce. —

J. L.

nico letos 35.000 glđ. Gledé Dolenske se je poudarjala potreba o uravnavi Mirne, Krke, o cesti čez Brunek, o uravnavi podzemeljskih voda. Govor je bil o užitninskem davku, raznih računih in proračunih, n. pr. za vinorejsko šolo, bolnico, o poduku za gluhoneme itd. Posebno so tudi poudarjali naši poslanci, da je napačno, da država ne daje ubogim vinorejcem zastoj ameriških trt. Kupiti si jih ljudje ne morejo, vinogradi ginejo, kako bodo plačevali davke? Ali ni to res čudno, da je pustila vlada spomladi, da je poginilo v Kostanjevici 72.000 ključev ameriške trte, ker jih zastoj ni dala, kupili se pa niso?

Na Štajerskem so v deželnem zboru Slovenci predlagali, da bi imeli tudi oni enega zastopnika v deželnem odboru; toda liberalni, Slovincem malo prijazni nemški Štajerci jim niso hoteli vstreči. Slovenec naj se le zatira! Posvetovali so se tudi o ustanovitvi deželne zavarovalnice, pa niso nič pravega sklenili.

Na Koroškem se je v deželnem zboru slovenski poslanec Einspieler, izdajatelj vrlega „Mira“ krepko potegnil za slovenske šole, a odgovarjali so mu Nemci in vladni zastopniki kaj pikro. Tu si morejo pomagati Slovenci le s tem, da se pritožujejo do ministra. Vrli Vrbčani so tako storili — in dobili slovensko šolo.

V Istri so ondotni hrvatski in slovenski zastopniki v deželnem zboru kaj srčni; govore slovensko, ali Italijani jih ne marajo poslušati. Tudi tamo se bode polagoma razjasnilo.

Na Goriškem se je pokazal med ondotnimi najboljšimi Slovenci žalosten razpor. Začel je izhajati razun „Soče“ še drug list „Nova Soča“, ker nekateri s staro niso zadovoljni. Žalostno! Bodite edini! vsaj bolje veste kakor mi, da se Vam posmehuje le požrešni Lah!

V Trstu so bile nove volitve v mestni, ob enem deželni zbor. V nekaterih razredih izvoljeni so sami liberalni Italijani; konservativni, vladi prijazni možje in Slovenci spravili bodo le malo svojih v zbor. Tukaj je od dne do dne bolj žalostno. Italijani, ki škilijo čez morje pod italijanskega kralja, so vedno močnejši, vlada pa Slovincem nič ne pomaga, da si so bili zvesti vselej!

V Tirolih, kjer biva poleg 2 tretjin Nemcev tretjina Italijanov, bi se radi ločili od prvih ter imeli sami svoj deželni zbor in svojo vlado. Pa ne bode šlo. Zadnji čas zahtevajo sami nekoliko manj, ker sprevidevajo, da jim vlada ne bode dovolila vseh njih zahtev.

V Salzburgu bi radi ustanovili katoliško vseučilišče, na kateri obetajo predavati tudi kaj v slovenščini, da bi tjekaj privabili slovenskih poslušalcev. Dobro bi pač bilo, da bi se naši sinovi tudi na visokih šolah vzrejevali „katoliško“.

Na Češkem se prepirajo v deželnem zboru Mlado- in Staročehi — v kvar lepi deželi. Mladi si domišljujejo, da bodo osrečili deželo, ako nič ne verujejo in zoper vse zabavljajo. Polagoma se doseže več, kakor z nespametno gorečnostjo.

Na Moravskem so predlagali češki poslanci, da bi se pomnožilo število kmetskih poslancev in da bi se ustanovilo v Brnu vseučilišče.

V Galiciji je tudi deželni zbor dovolil podpore siromašnemu kmetškemu prebivalstvu, ki je imelo letos slabo letino.

Na Ogerskem so v državnem zboru nekateri prenapeti Madjari zopet jezike brusili, ko je šlo odločiti potrebne svote cesarskemu dvoru, češ naš cesar naj bi kot ogerski kralj druge dvornike imel, nego jih ima kot avstrijski cesar. Nenasitljivi so Ogrji; — toda drevesa ne rasó do nebes!

Vlada avstrijska je ukazala, da bodo morali vsi ces. uradniki imeti v uradu in v službi uniformo, t. j. posebno obleko, kakoršno so imeli zdaj le malokateri in le pri slovesnih prilikah. Od začetka bode pač čudno gledal naš kmet, ko bodo imeli vsi gospodje „britke sablice“, kadar bode prišel v davkarijo ali pa k sodišču!

Naši škofje se posvetujejo na Dunaju o važnih cerkvenih rečeh. Predseduje jim kardinal Schönborn, nadškof iz Prage. Zbranih je 35 škofov in dva zastopnika dotičnih škofij.

Kaj je novega po širokem svetu?

Nemški cesar je bil s cesarico vred v Carigradu od turškega sultana prav prijazno sprejet. Čez Benetke se je povrnil domu in se bode sešel z našim presvetlim cesarjem menda v Inomostu v Tirolih.

Naš minister cesarske hiše je bil v Berolinu, kjer je od starega mogočnega Bismarka morebiti zvedel, kaj sta se bila ruski in nemški cesar dogovorila. Tudi prvi italijanski minister bode potoval k temu nemškemu velikanu, morebiti v isti namen. Kaže se nekako, da je Rusija zase dobro opravila v Berolinu. — Nemcem je morda ruska prijaznost več vredna kakor naša. Kaj pa, ko bi nas ta ljuba Prusija pustila na cedilu?

V Belgradu, kjer je kraljica Natalija pri svojem sinu, mladem kralju, je prišel še bivši kralj Milan. Gotovo se boji, da ne bi mati kraljica sina po svojih mislih vzredila. Bog daj, da bi vendar po tolikem času uže nehal kozle prevračati.

V Italiji, okoli Vidma so bili močni potresi. Liberali listi so trdili, da so sv. oče papež bolni, a temu ni tako. Zdravi so, hvala Bogu popolnoma; — ko je prišlo veliko število francoskih romarjev, so opravil vse napovedane slovesnosti.

Ruski prestolonaslednik gré baje iz Carigrada v Cetinje, kjer bode pri krstu najmlajše črnogorske princesinje zastopal carja-kuma.

O nekaterih učenjakih, ki so preiskovali Afriko, slišijo se žalostne novice. da so jih zamorci, divjaki pomorili.

Piše se nam:

Iz Novega mesta. — Denara ni! tako jadicuje naš kmetovalec od dné do dné bolj; a poleg denara, tudi ni letos drugih potrebnih, da najpotrebnejših stvari za vsakdanji živež. Tako je glavni pridelek našega kmeta — krompir — bil uničen po snedenih črvih rujavega hrošča. Vsaj je vsakemu znano, da je ravno krompir vsakdanja hrana ubožnejih ljudi, da se pri njem preživi ne le pri nas, tudi po drugod na milijone ljudi. Poleg ljudi pa trpi še svinjereja jako močno. Isto tako se je letos tudi z drugimi pridelki slabo obneslo, če tudi ne povdarjamo popolnoma ponesrečene vinske letine. Veliko je ubogih kmetov, kateri se z bojazno, skrbjo glavo ubijajo, kako bode mogoče preživiti sebe in svoje do bodoče novine.

Denara ni! da bi plačevali davke, ni ga, da bi plačevali obresti svojih dolgov; ni denara, da bi si kupili potrebno obleko in obutalo; na upanje pa tudi ni kje kaj dobiti. Pa kaj pravim, ni dobiti denara? O pač dobiti ga je, pa kje? pri neusmiljenih pijavkah, katere derejo našega kmeta na živem telesu in katerim je ravno na Dolenjskem še polje obširno; a gorjé ti ubogi kmet, ako padeš tem v pest. Žalibog, da se te baže ljudje imenujejo tvoji bližnji, kateri le od tvoje nesreče bogaté in te od dné do dné drvé bolj v pogubo. Neprenehoma, kar po redu, ljudje lezejo vedno bolj in bolj v dolgove, marsikateri uže ne vidi več iz njih in marsikateri mora brez svoje krivde zapustiti svoje posestvo, iz katerega ga prepodé brezsrčni in nenasitljivi po denarju hrepeneči oderuhi.

Tarnaj in prosi pomoči koder hočeš, ne dobiš je z lepo, ako ne bodeš okoristil s svojo revščino drugih ljudi. Dandanašnji vék je res vék hlepenja po denarju in ogromnem premoženju. Da, dandanes je prvo vprašanje, koliko ima ta in ta; ves ponos je tudi pri „zlatem osliču“.

Marsikedo bode mislil čitajoč te vrstice, da pretiramo, ali da imamo sredstva zoper pijavke. Res je, imamo sredstva v podobi kljukastih paragrafov. A kaj se briga bogat oderuh za paragraf in take naredbe? O, ta si zna pomagati, da ne pride v zanjko paragrafom; ubogi kmet pa je podoban utapljajočemu, kateri se za vsako bilko lovi in prijemlje, da bi se otel gotove smrti. Sila kola

lomi, in taka je pri našem kmetu; ako hočeš belič dobiti, moraš uže precej zanj obljubiti in tudi dati.

Nekaj pa nam je na srci, kar hočemo ljubim našim kmetom svetovati in to je: poprijeti se bode treba tudi v zimskem času obrtnije, domače obrtnije. Pa kakšne? Poglejmo si leno pomikajočo se Krko in njene bregove, ali ne pride nam na misel, da bi tu vspešno rastle vrba, in pri vrbi najde dandanes uže obilo ljudi zaslužek in to z umetnim pletenjem košev, jerbasov in drugih enakih izdelkov. Zaslužek je gotov, dasi ni velik; a boljše nekaj kakor nič. Poglejte na Kamniško ravnino, kako tam pridno pletejo marljive roke slamo v kite za slamnike, kateri zaslužek je tudi majhen, pa vendar nekaj je in trdni so tam kmetovalci. Posebno pa se Vam bode, dragi nam, splačal trud pri pletenju, ako vendar enkrat dobimo dolgo obečano železnico, katero čakamo, kakor Izraelci obljubljeno deželo. Pomislite, da vrba poleg Krke Vam ne bode delala nikake škode, pač pa bode še v bran vašemu polju; koški in košarice pa se po vsem svetu spečavajo. Ne držite torej križem rok in poskusite, videli bode, da bode vendar nekaj. Seveda bogastva si tudi pri tem ne bode nakupičili, po katerem pa tudi ni treba hrepeneti, vsaj ne smete misliti, da so bogatini edino srečni ljudje. —r.

S Krškega. — Za naše mesto se vse premalo skrbi. Kedar se delajo nove stavbe, gleda se vse premalo, da bi se vršile po stavbinskem redu. Premalo se na to tišči, da bi se hiše z opeko krile, da bi dimnike dobile itd. Po mestu, po ulici se gleda tudi premalo na snago; na pr. v „Zatonu“ leže ob cesti, v zimskem času veliki kupi snega. Kar pa silno pogrešamo, je to, da nimamo za sejm in trg pravega prostora. Pred šolo in cerkvijo je bil in je deloma še pripravno tržišče, a ta prostor se je zdaj z drevesom zasadi, in kar je še nezasajenega, tega naši sejmari nečejo porabiti, ker ga jim neče nihče odmeriti in v ta namen odkazati.

Naj bi pa mesto za drug prostor skrbelo. Tak pripraven trg bi bil ondi, kjer je g. A. (prej Jan.) hiša. Ondi je že tak nekaj mestnega. Naj bi se še več nakupilo, da dobi mesto enkrat v last ta lep prostor, ki se dá vporabiti za to in ono koristno.

Iz Drnovga pri Leskovcu. — Neka ženska iz raške fare je 27. min. meseca prišla v vas Mrtvice svoje vino prodajat. V vasi je hitro dobila tovarnika. Za vino se pobota po 4 gld. vedro Ženska gré dalje do družega moža, če bi tudi kaj kupil. Mož pravi: tudi, ako je dobro blago le pripeljite ga. Žena gré hitro vesela domov, da je vino prodala. Ali zmotila se je, ker ni imela are v žepu. 29. min. meseca pripelje svoje vino na Mrtvice, išče po vsi vasi tovarnika, a ni

ga mogla najti. Lehkoverno ženico je bil nekdo zanoril, kar ni lepo.

Domače vesti.

(Za hišo katoliških rokodelcev) v Novem mestu je dovolil deželni zbor 300 gld.

(Premembe pri č. duhovščini.) Č. g. A. Gliebe kaplan, ud nemškega reda, je prestavljen iz Podzemlja v Središče na Štajerskem.

(Premembe pri učiteljstvu.) G. D. Judnič, učitelj v Valti vasi, postal je nadučitelj v Čermošnicah; g. Iv. Raktelj od sv. Gregorja je postal učitelj v Šmihelu pri Novem mestu; k sv. Gregorju pa pride g. Pogačnik iz Blagovice. G. Vrezic, vpokojeni nadučitelj v Leskovci je umerl. Bil je dober učitelj in orglavec ter varčen mož in umen gospodar. Naj v miru počiva!

(Škodo, prizadeto po strupeni rosi) preiskujejo zdaj c. kr. okrajna glavarstva in poprašujejo župane, ali so res kmetje, vinogradniki zavoljo te bolezni na dohodkih prikrajšani. To je gotovo, pa še kako!

(Dekliška šola) v Novem mestu se bode razširila na 3 razrede.

(Slovenska predstava) minolo nedeljo na čast odhajajočemu okrajnemu glavarju in vladnemu svētniku, gosp. Jos. Ekelnu, je bila jako dobro obiskana in vršila se je povsem dobro. — V kratkem govoru, pred igro, se je spominjal zasluženega gospoda, g. dr. Prevec. — Igra „Izbiralka“ je lepa in tudi dosti težka ter nehvaležna; uloge so bile dobro pogojene. Sokolovič in njegova soproga sta bila originalna; Malka, njuna hči, se je jako odlikovala, posebno nam je dopal lep jezik gospodičine; tudi Zvezdana je bila na svojem prostoru. Gospodje Branko, Volčan in Rodič so spretno tekmovali in na občo zadovoljnost igrali, seveda največ smehu privabil je „originalni“ Radič. Omenjati pa nam je tudi gospodičino Miljko, katera je bila svojo ulogo dobro pogodila in g. Timiča in njegovo soprogo. — Godba je tudi svojo dolžnost storila in smo po dolgem prestanku zopet zabaven večer imeli. Največ zaslug pa ima pri predstavah vedno marljivi in delavni gosp. prof. J. Vrhovec, ter pričakujemo, da bode i nadalje deloval v povzdigo naše Talije, na korist čitalnici in v zabavo našemu občinstvu. —r.

(„Sokolov“ jour fix) bode v saboto 16. t. m. pri „Bruerji“, ker se je zaradi igre predstavil na ta večer. Zabava bode gotovo razvedrilna; ustop je sloboden, gostje dobro došli. Začetek bode ob polu osmih zvečer.

(Bralno društvo) v Krškem goji zopet lepo petje, narodni „kolo“ v svoji okusni dvorani,

kjer ima dokaj lepih časopisov udom na razpolaganje.

(† Umrla) je v Kandiji soproga znanega posestnika in gostilničarja gosp. J. Zurca (po dom. Štembur) v 26. letu po kratkej bolezni.

(Ponesrečil se je) neki krovec, kateri je padel raz strehe Klaricijeve hiše v Kandiji ter se tako hudo poškodoval, da je kmalu umri; zapustil je vdovo z šestimi otroci.

(Cesta čez Lužarje.) Deželni odbor navetoval je: Okrajnemu cestnemu odboru Velikolaškemu poviša se podpora 3000 gld., dovoljena z deželnozborskim sklepom z dne 9. oktobra l. 1884. za že l. 1885. dovoljeno preložitve ceste čez Lužarje, na 4000 gld. ter se mu v isti namen dovoli iz deželnega zaklada neobrestno posojilo v znesku 4000 gld., katero bo vrniti od leta 1891. naprej v štirih enakih letnih obrokih. Navet se je izročil finančnemu odseku, kar bode menda obveljalo.

(„Matice Slovenske“) LXXXIV. odborova skupščina bode v sredo dne 20. novembra 1889. l. o 5¼ uri popoldne v društveni hiši na Kongresnem Trgu št. 7. Dnevni red: 1. Potrjenje zapisnika o LXXXIII. odborovi seji. 2. Naznanila predsedništva. 3. Poročilo gospodarskega odseka. 4. Poročilo književnega odseka. 5. Poročilo tajnikovo. 6. Posameznosti.

(Pasja zaprtija (kontumac) je uvedena vsled stekline v vsej občini Dvor do 9. februarja prihodnega leta.

(Pred porotno sodbo) pridejo naslednje osebe in sicer: v dan 18. novembra Reza Sterniša radi hudodelstva detomora; 19. Matija Bukovec radi hudodelstva uboja; 20. Miha Teropšič radi hudodelstva uboja; 21. Tone Sladič radi hudodelstva tatvine itd.; 22. Anton Hočevnar radi hudodelstva težke telesne poškodbe in Golob Jože radi hudodelstva zažiga; 23. Magdalena Hutter radi hudodelstva zažiga.

(Zgodovina Šmarješke fare) pri Novem Mestu, zanimivo opisana knjižica (130 str.) s podobo pisateljevo, je še v nekaj odtisih naprodaj pri J. Kraju v Novem mestu in sicer s privolitvijo lastnika po znižani ceni 40 kr., po pošti 45 kr.

(Nova pesmarica.) Zbirka najbolj znanih slovenskih, hrvatskih, srbskih, bolgarskih, čeških, poljskih in ruskih pesmij. Tako je naslov knjižice, katero je že marsikdo težko pričakoval. — Več pové naznanilo na zadnji strani.

Razne vesti.

* (V Bosni in Hercegovini) tabak jako dobro vspeva, kajti lega in podnebje sta mu jako ugodna. Prizadevanje oblastev, da se zasaja vedno več tabaka, palo je na rodovitna tla in kmetje se zelo radi bavijo s tabakom, ker donša več dobička kakor se je pričakovalo. Doslej sta bili za tabak le dve tovarni, jedna

v Mostaru, druga v Sarajevu. Žetev duhana je toli narasla, da dve tovarni ne moreta sušiti vsega duhana in da se bode napravila tretja tovarna v Banjaluki. V malo leti poskočil je pridelek od 12.000 na 30.000 kvintalov, poboljšal se pa tudi glede kakovosti izredno. L. 1887. izvozilo se je iz Bosne in Hercegovine za 2½ milijona gld. tabaka. Ali pri teh številkah ne prihaja našim poslancem na misel: bi li ne kazalo, da se tabak uvede tudi kje na Slovenskem. Tabak vtegnil bi biti nadomestilo za škodo, ki nam jo prizadeva trtna uš. Na Dolenjem Avstrijskem, kjer je tudi ta nadloga, zahtevali so to resno ondotni poslanci v deželni zboru.

* (Novi krajecarji.) Finančno ministerstvo je baje odredilo kovanje 30 milijonov novih krajecarjev. Delo se ima zvršiti do konca marca prihodnjega leta, novi krajecarji pršili bodo pak v promet že ob novem letu. Stare krajecarje prekovali bodo v nove. Isto tako nameravajo izdati nove, bolj priročne četrtake.

* (Posebne vrste črnilo) izumil je nek Francoz. Kar se piše s tem črnilom, ravno v enem tednu zopet zgine s papirja. Papir je potem tako bel, kakor je bil poprej. Marsikdo bo z veseljem pozdravil to znanjbo, ker se ne bode toliko bati, da bi ga njegova pisma spravila v kake neprijetnosti, kakor se zdaj pogosto dogaja.

* (Denar svetá vladar.) Iz Londona se javlja: V zavodu za neozdravljive duhobolne prebiva tudi neka devotka že 15 let. Pred nekaj tedni umrl je pa duhobolne nesrečnice strije, knjigotržec Hore, ter jej volil glavnicu 4000 funtov šterlingov (t. j. 40.000 gld.), katere bode prejel ženin, ki bi hotel kljub nesrečnemu stanu deklinememu vzeti jo za soprogo. In glejte! že tretji dan po izjavi stričeve oporoke oglasilo se je nič manj kakor 130, čitaj: sto in trideset ženinov, zlasti pravoslavcev, tovarnarjev in zdravnikov, od katerih je devotka prejela ženitne ponudbe. Ravnatelj zavoda pak je dobil te dni od sodišča odlok, kateri prepoveduje zakon nesrečne 25letne neveste.

* (Za beli, brezdimni smodnik) je italijanska vlada v državni proračunu postavila znesek 17 milijonov. Bolje bi bilo, ko bi si vlada naročila tak smodnik, kateri bi v vojski lahko rabila za streljanje, v mirovnih žalostnih časih, kakor so sedaj v Italiji pa — „polento“, ki naj bi sitila tisoče in tisoče lačnih podanikov.

* (Dva milijona) mark je izdalo atensko mesto zaradi prestolonaslednikove poroke samo za popravo tlaka in cest.

* (Ženska kot ženin.) Veliko pozornosti napravila je v Celovci zvrta goljufica, katera se je pod imenom grof Vaj v jako dobre kroge vrinila in v odlični hiši nad pol leta snubila kot možki hčer. Zastopila je neki ta posel jako izvrstno. Slepriji so na sled prišli zaradi nekega ogoljufanega denarja in je isto obitelj že ob lepe svote denarja spravila. Imenovani grof Vaj pa je le neka ogrska propala plemenitažinja.

* (645 milijonov goldinarjev) leži v vseh avstrijskih depozitnih blagajnah v Avstriji; od teh je 226 milijonov v javnih dolžnih pismih, 410 milijonov v privatnih dolžnih pismih. Na Dunajsko depozitno blagajno pride na 234 milijonov gld. Pa ljudje prašajo kje je drobiž!

* (Pazite na denar!) Tako težko se denar zasluži, pa vendar nekateri nič ne pazijo nanj. Tako

je nedavno vinski trgovec Marko Brdar iz Hrvatskega pri nekem gostilničarju na Kranjskem v hlevu zaspal in imel pri sebi znesek 839 gl., katere mu je neki lopov po imenu Vinko Klopčič ukral, bil je ta že večkrat radi tatvine kaznovan. Prijeli so ga stražniki pravice, ter pri njem našli 18 gl. 57 kr., za katere ni mogel dokazati, da jih je zaslužil, drugi denar pa je najbrže kam spravil. Vtaknili so ga v Ljubljani, takim pičcem dobro znani „Žabjek“.

Listnica uredništva.

Iz Radeč imamo tri pisma, v katerih se naročniki hudejejo, da jim je dopisnik v 21. št. „Dol. Novic“ krivico storil s poročilom o občinskih volitvah — Reči moramo, da si nismo mislili pri dotičnem dopisu prav nič hudega, ker vredništvu Vaše razmere niso znane. Popravili bomo pa vselej radi, ako se godi komu krivica. — Iz treh omenjenih pisem ne razvidimo, kaj čemo preklicati.

Gosp. J. R. Lepo prosimo, ne žugajte s sodnijo, — to nas stori tako nervosno.

N. N.? Vaše pismo začenjate z besedami: „Mi podpisani“, pa se niti jeden podpis ne nahaja na njem. Če tudi je bilo na dvojni receptis (Retourrecepisse) zaradi večje sigurnosti oddano, vendar mora romati v koš.

Loterijske srečke.

Trst	31. oktobra	17	14	18	43	60
Gradec	9 novembra	80	5	71	23	30

Zahvala.

Podpisani izreka tem potom svojo srčno zahvalo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem za sočutje in obilo zadnje spremstvo moje iskreno ljubljene soproge

Angele Zurec,

posebno pa se mi je zahvaliti vsem darovalcem lepih vencev in čast, gg. duhovnikom.

KANDIJA 13. novembra 1889.

[167] **Josip Zurec,**
posestnik in gostilničar.

Zahvala.

Blagorodnemu gospodu Janezu Vavpotiču, c. kr. okrajnemu zdravniku v Rudolfovem izrekujem najtoplejšo zahvalo za neurudljivo skrb, po kateri je mojemu sinu Vilkoju zlomljeno nogo popolnoma zacelil, tako da jo more rabiti kakor zdravo. Bog naj mu povrne to dobroto in njegovo naklonjenost.

V Rudolfovem, 9. novembra 1889.

[162]

Miha Delhunja

Prava Vaselina,

najboljša mast za usnje v kositarnih posodah po $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, 1. in 2 klgr. skupaj, po 60 kr. klgr., v lesenih škatljah ducent po 40 kr. Poština in kositarska posoda se posebej zaračuni.

Ravno tu se dobi novo iznajdeni:

Sladkorni izvleček (Zuckerextrakt).

300krat sladkejši in cenejši kakor navadni sladkor, od zdravnikov za najzdravejše in najboljše pripoznano Čisti beli prah za uporabo pri kavi, čaju, močnatih jedilih, pri posladkovanju vina itd. I. zavitek velja 50 kr.

Pošiljajo proti poštnemu povzetju

[152—2]

Bratje Wakonigg,

Radeče pri Zidanem mostu (Steinbrück).

Za božični čas

priporočam svojo veliko izbiro podobice za jaslice, barvastih in pisanih papirjev, prtičev, zlatih pen in drugih enakih reči.

J. Krajec.

— Soba —

elegantno opravljena, v pritličji na glavnem trgu, s posebnim vhodom je takoj oddati. Tudi se lahko dogovori za dobro hrano v istej hiši. Več se izve pri gospej Tominceveji glavni trg št. 77. [165]

GOSTILNA

v Novem mestu, v sredi glavnega trga št. 67 se dá takoj z vso pripravo v najem, kjer je tudi več sob za stanovanje in popotnike in tudi priravno za mesarijo.

[169—1]

Karl Krištof ml.

Graščinsko oskrbništvo Graben

[166—1] sprejme za novo leto:

vavpta ali nadhlapca, gozdarja (borštmarja), kočijaža, dva pastirja, dva hlapca za vole in dva za konje. — Več se izve pri lastniku g. Ant. Vinc. Smola.

PRATIKO

za leto 1890

prodaja **J. KRAJEC** v Rudolfovem.

Službo za mežnarja išče 24 let star neozenjen Franc Bohte iz Sp. težke vode pošta Novomesto. [158]

Prav lepega in dobrega lovskega psa 20 tednov starega prodaja Miha Lavrič, organist v Šmihelu pri Žužemberku. [153—2]

NOVA

PESNIŠKA

Zbirka najbolj znanih slovenskih, hrvatskih, srbskih, bolgarskih, čeških, poljskih in ruskih pesnij.

Sestavil Ivan Železnikar. Založil Dragotin Hribar.

Cena: Mehko vezani 80 kr., s pošto 10 kr. več. Elegantno vezani 1 gl. 20 kr., s pošto 1 gl. 30 kr. Dobiva se v „Narodni tiskarni“ v Ljubljani. — Naroča se pa lahko tudi v vsaki bukvarni. [168—1]

[149—3]

Ilustrovan

NARODNI KOLEDAR

za leto 1890.

Uredil, izdal in založil Dragotin Hribar.

Dobiva se v „Narodni Tiskarni“ in v bukvarnah J. Giontinijevi in M. Gerber-jevi v Ljubljani. Naroča se pa lahko v vseh bukvarnah.

— Cena 45 kr., po pošti 50 kr. —

Vsebina: Popolen koledar, koledar, kateremu so pridružena tudi slovanska imena, in cerkveni koledar. Nadalje: Genealogija cesarske hiše Sedajni vladarji evropski. Vojvodina Kranjsko: Vsi deželni zastopi, deželni odborniki, deželni poslanci, mestni odborniki, načelniki uradov, c. kr. notarji, advokati itd. Splošne določbe c. kr. pošte. Brzopjavni cenik. Lestvica za pristojbine kolekov. Sejmi na Kranjskem. — Zabavni del: Naši zaslužni možje. Božja pota Slovencev. V noči Rusalk. Oglad po svetu: Dogodki v Srbiji. Razstava v Parizu. Boulanger. Oriental-ska železnica itd. Smešnice. — Naznanila.

G. Nestor Nimrod

v Rudolfovem h. št. 49

prodaja l kočijo s sanmi, potem l težak voz in sani po prav nizki ceni. Tudi prodaja kranjsko in nemško deteljo. [161]

Sveže dobro mleko

se dobi vsaki dan v vsaki množini po 10 kr. bokal v poštnem poslopji I. nadst. [161]

Okusno kočevsko pivo

iz pivovarne g. Peter Jakliča

je pri meni v bogati zalogi v sodeih in buteljah po nizki ceni. Priporočam jo gospodom krčmarjem po Dolenjskem.

[156—2] **Josip Zurec (Štembur),**
v Kandiji pri Novem mestu.

Dimitrija Stefanović

(poprej Stuller)

v Novem mestu priporoča svojo bogato zalogo narejenih čevljev po najnižji ceni. Naročeno delo izgotovlja točno in hitro; za dobro in solidno delo se garantira. [160—1]

Prešičke

križanega plemena (domače pleme križano z angleško-jorkširskim) prodaja kmetijska šola na Grmu. [159]

Zaradi odhoda se bode sedaj

blago

pri g. Kaušeku (poprej L. Strauss v Marinovi hiši) po veliko nižji ceni razprodajalo. [163—1]

Podpisani si usoja naznaniti, da je z 1. novembrom t. l. prevzel zastopstvo za sod. okraj

Rudolfovo

c. kr. priv.

„Assicurazioni Generali“

v Trstu.

Zavod bil je ustanovljen l. 1831, čegar zakladi so znašali dné 31. decembra 1888 lepo svoto 38,369.839 gld. 10 kr.

Zavarovalna banka „ASSICURAZIONI GENERALI“ zavaruje po jako nizkih premijah.

1. Proti požarnim in po tresku nastalim škodam; hiše in gospodarska poslopja, tovarne, zaloge blaga, pohištva, poljske pridelke, vozove, gospodarsko orodje itd. itd.

Pri cerkvah, župnijskih in občinskih poslopih in drugim pobožnim namenom odločenih poslopih ter graščicam dá ta zavod pod nominalno premijo še 20% popusta.

2. Proti točli na poljskih pridelkih vse baže.

3. Zavaruje kapitale in rente (penzijo) na človeško življenje v vseh kombinacijah.

4. Zavaruje vrednostne pošiljatve in blago pri prevaževanju gledé škode ali zgube na potu, bodisi na suhem ali morji.

5. Zavaruje zrcala in steklo v salonih, prodajalnicah, gostilnah, kavarnah in drugih poslopih.

6. Zavaruje proti nezgodam ljudi na račun l. avstr. občé zavarovalnice proti nezgodam na Dunaji.

Leta 1888 plačal je ta zavod zavarovanim poškodovancem veliko svoto 9,877,592 gld. 55 kr., odkar pa banka obstoji pa je vže izplačala 217,257.390 gld. 75 kr. Navedene številke jasno pričajo, da uživa ta zavod veliko zaupanje in zdi se mi odveč zgubljevati besede v priporočbo te banke.

Priporoča se na obila zavarovanja, naznanjam slav. občinstvu, da sem vsikdar radovoljno pripravljen dajati vsakojaka pojasnila ter znamujem

z veleštovanjem

Vekoslav Jenič,

hišni posestnik št. 88 in mestni tajnik v Rudolfovem.

[164—1]